

les *arbèles*, registrat 1957, a Sarroca de Bellera (Ribera de Flamicell); i notem també *erb* com a topònim: la Costa de l'*erp* a Fígols de les Mines (Berg.).¹ J. G. [Crec que Gulsoy prescindí massa de la derivació de *herba* (o del seu derivat *herbeyl* 'herbei'),⁵ tant o més possible, mots molt més vius i generals, i més productius en la nostra toponímia, que els rars o molt dialectals ERVILIA (viu més aviat en castellà i algun parlar occità). J. C.]

¹ Cf. les formes que ens dóna Mistral, *Lou Tresor*: 10 *erbilba* «petite herbe en général, gazon, herbage» (s. v. *erbiho*, *erbilho* f.) i *erbil* m. «gazon», les quals semblen reflectir *HERBĪLIA i *HERBĪLE respectivament.

ERBERA

Llogaret de la vall de la Valira de Castanesa, avui agregat a Montanui (Alta Ribagorça).

PRON. POP.: *arbéra*, oït per Terrado a Benifons.

DOC. ANT. a. 1008: «Signum Ezone de Erbera» (Martín Duque, *Col. Dipl. Obarra*, 9.35); a. 1381: «Pere d'Erbera» (veí de Castanesa, Camarena, *Focs*, 32); a. 1385: «Jaume d'Arbera» (veí de Noals, Camarena, *Morabatins*, 71); 1397: «Ramon d'Arbera» (veí de Fraga: Utrilla, *Monedaje*, 45); 1397: «Ramon d'Arbera» (veí de Penacorba: Utrilla, *Monedaje*, 65).

ETIM. Com que els documents de 1008 i de 1381 contenen la forma *Erbera*, haurem de suposar que és aquesta la forma primitiva i que la pronunciació moderna *arbéra* reflecteix una variant posterior, testimoniada per la documentació des de 1385. El canvi d'e pretonica seguida d'r en a és un fet adotzenat (molt estrany és per contra el canvi *ar* > *er*). Podem, per tant, excloure ètims començats per *ar-*, com el ll. *arvum* 'camp llaurat' o els bascos *arbi* 'nap' i *arbera* 'pissarra'. Cercant entre els possibles ètims en *er-*, veiem diverses solucions:

a) El llatí (REGIO) HERBARIA 'zona d'herba'. No cal dir que ho és. Allà precisament comença la vall de Castanesa, tan rica en pasturatges, aprofitats durant l'estiu pels ramats que pugen de terres més àrides. D'altra banda, *Erbera* està situat a pocs metres de Benifons, i és ben coneguda la riquesa d'aigües i de fonts que possiblement estigui en l'origen d'aquest nom.

b) El basc ERBI-RA 'cap a(l lloc de) les llebres'. El mot *erbi* 'llebre' és comú a tot el basc (Azkue, *Dicc.*, s. v.). Pel que fa a -RA és el sufix casual directiu. Azkue posa l'exemple *Eldu gara etxera* 'hem arribat a casa' (*Dicc.*, s. v.).

c) La coincidència amb el basc *erbera*, que segons Azkue es comú en biscaí i en l'alt navarrès de Baztan amb el significat de 'ribera', 'terra baixa' ens constreny a no ignorar una altra via possible: el mot romànic *ribera* (ll. RIPARIAM) modificat per hàbits fonètics de substrat en *erribera i després en *erbera*. La pròtesi vocàlica és un fet ben normal en manlleus del llatí com *errege* 'rei', *erripa* 'riba', *errota* 'moli'. D'altra banda, no ens ha d'estranyar de trobar elements ro-

mànics en biscaí. És ben sabut que en aquest dialecte la castellanització ha estat profunda. I la coincidència semàntica entre *erbera* i *ribera* és una prova més de que estem enfront d'un element originàriament aliè al basc. Podria haver sofert la paraula *ribera* a la Ribagorça un procés similar al que s'ha vist sotmesa a Biscaia? Poc més amunt, sobre el marge dret del mateix riu tenim el de *Ribera*. En aquest cas tenim el mot català, sense cap mena d'influx fonètic de substrat.

La via que ens sembla menys arriscada és la primera, però no es pot descartar la segona en un territori tan dens en toponímia bascoide. X. T.

[Descartem (c): increïble suposar que en el paleo-basc de Ribagorça s'hagués produït el mateix manlleu estrictament local del Baztan; no sols amb la pròtesi sinó encara la ulterior reducció de *errib-* a *erb-* (i la pròtesi és en *arr-* amb *a-* en gascò i aranès, molt més pròxims). J. C.]

ERDO

Llogaret del Flamicell, situat en un serrat a 1000 m d'altitud, 2 k. al NE. de Sarroca de Bellera. Tenia tres cases quan Madoz el va visitar el segle passat. El nomenclàtor de Aedos li assigna encara 16 habitants. Actualment està despoblat, com tants d'altres poblets pallaresos, cantats en les cobles del Peirot: «Lo Peirot passà per Erdo / i arròs cru li van donar; / ales, urpes, sense cuixes, / diu només que hi va trobar» (Pep Coll, *El parlar del Pallars*, p. 147).

PRON. POP.: *érdo*.

HOMÒNIMS I PARÒNIMS. *Pleta d'Erdo*. Nom de dues pletes a la Vall de Boí, una damunt Estanyllong, pujant cap al Portarró d'Espot, l'altra a la Vall de Llacs (cf. Coromines, *Top. Boí*, s. v.). Pronunciació: *érdo*.

Erdao, poble ribagorçà immediat a Bafallui, al peu de la vessant meridional del Turbó. La pronunciació ribagorçana local és *járdo*, que cal explicar a partir d'una forma *Erdau, amb *ç* oberta diftongada en *já*, fenomen usual a la toponímia de la zona: *Biascas*, *Fontanyasa*. El tenim documentat en la col·lecció diplomàtica d'Ovarra: a. 1018: «in pago Ripacurcense, in loco que dicitur Monte Nigro, in castro *Erdao*» (Martín Duque, *Col. Dipl. Ovarra*, 29.22); a. 1184: «partem quam abeo uel abere debeo in uilla Arracons, et in Fonte Toua, et in villa Baffallulli, et in *Erdao*, et in omnibus terminis eius» (Martín Duque, *o. c.*, 160. 6). També en els *Focs* de 1381 i en els *Morabatins* de 1385 amb la forma *Erdaho* (Camarena, *Focs*, 47 i *Morabatins*, 89).

ETIM. Probablement del basc ERDI-BE 'sota la meitat'. Proposa aquesta etimologia En Coromines a *Toponímia de la Vall de Boí* (s. v.) i aquí ens limitarem a reproduir-la: «El centre geogràfic del terme és a mig camí d'Erdo a Santa Coloma, uns 100 m per amunt d'Erdo (mentre que el cap del municipi, Sarroca, es troba cap a l'extrem SO. del seu terme). Per tant